

مسئولیت مدنی تولید کنندگان خودرو در مقابل مصرف کننده

جلد اول: کلیات

www.ketab.ir

نویسندگان:

هادی جعفری سرونی

مهدی رجبی

سرشناسه	: جعفری سرونی، هادی و رجبی، مهدی، ۱۳۷۵-
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: مسئولیت مدنی تولیدکنندگان خودرو در مقابل مصرف‌کننده/نویسنده مهدی رجبی.
مشخصات نشر	: قم: مهر امیرالمؤمنین (ع)، ۱۳۹۹ -
مشخصات ظاهری	: ج.
شابک	: ج. ۱: ۶-۳۶۷-۱۵۹-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
مندرجات	: ج. ۱. کلیات
موضوع	: مسئولیت ناشی از تولید -- اتومبیل ها Products liability -- Automobiles
موضوع	: مسئولیت ناشی از تولید -- ایران Products liability -- Iran
رده بندی کنگره	: KMH۸۵۳
رده بندی دیویی	: ۳۴۶/۵۵۰۳۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۵۵۵۳۳۶
وضعیت رکورد	: فیبا

مسئولیت مدنی تولید کنندگان خودرو در مقابل مصرف کنندگان

- مؤلف: هادی جعفری سرونی و مهدی رجبی
- ناشر: مهر امیرالمؤمنین (علیه السلام)
- نوبت چاپ: اول، سال ۱۳۹۹
- چاپ: سرمدی
- شمارگان: ۱۰۰۰ جلد
- صفحه آرا: عباس ده نمکی
- شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۵۹-۳۶۷-۶

حق چاپ و نشر محفوظ است

مرکز پخش: قم، بلوار معلم، مجتمع ناشران، طبقه ششم، پلاک ۶۲۲.
همراه: ۰۹۱۲۲۷۵۲۰۲۹

۴۰۱
نویسنده

فهرست

۹.....	چکیده
۱۱.....	مقدمه
۱۵.....	فصل اول: مفاهیم و مبانی نظری
۱۷.....	مفاهیم
۱۸.....	تعریف خودرو، مصرف‌کننده و تولیدکننده
۲۰.....	تعریف عیب و نقص خودرو
۲۱.....	مبانی مسئولیت مدنی
۲۲.....	نظریه تقصیر
۲۴.....	نظریه ایجاد خطر
۲۶.....	مسئولیت مبتنی بر عدم تقصیر
۲۸.....	نظریه های نوین مسئولیت مدنی
۲۹.....	نظریه صورت گرایی (شکل گرایی)
۳۰.....	صورت گرایی در مسئولیت مدنی
۳۱.....	نظریه ابزار گرایی
۳۱.....	تحلیل مفهوم
۳۳.....	ابزار گرایی در مسئولیت مدنی
۳۴.....	نظریه مسئولیت اخلاقی
۳۴.....	نظریه منتخب
۳۵.....	هدف مسئولیت مدنی
۳۶.....	جبران خسارت
۳۷.....	اعاده به وضع سابق
۳۸.....	جبران ضرر از طریق پرداخت معادل
۳۸.....	۱- دادن بدل
۳۹.....	۲- دادن مثل

۳۹.....	۳-پرداخت قیمت
۴۱.....	بسط عدالت
۴۴.....	ارکان مسئولیت مدنی
۴۴.....	ضرر و زیان
۴۵.....	ضرر باید مسلم باشد
۴۶.....	ضرر باید مستقیم باشد
۴۶.....	ضرر نایستی قبلا جبران شده باشد
۴۷.....	ضرر قابل پیش بینی باشد
۴۷.....	غیر قانونی باشد
۴۸.....	زیان همگانی نباشد
۴۹.....	در اثر اقدام زیانده و یا تقصیر وی نباشد
۴۹.....	قابل پیش بینی باشد
۵۰.....	فعل زیانبار
۵۲.....	حکم قانون یا مقام صلاحیت دار
۵۲.....	دفاع مشروع
۵۳.....	رابطه سببیت
۵۵.....	فصل دوم: حقوق مصرف کنندگان
۵۷.....	حقوق مصرف کنندگان
۵۷.....	تاریخچه و سیر تحولات
۶۰.....	سازمان حمایت از مصرف کنندگان و تولید کنندگان
۶۱.....	ساختار، تشکیلات و وظایف سازمان
۶۲.....	نظارت و بازرسی سازمان حمایت در قبال تولید کنندگان
۶۳.....	مکاتب اقتصادی و نگرش به حقوق مصرف کننده
۶۷.....	مداخله دولت در تنظیم بازار
۶۹.....	تکالیف مصرف کننده
۷۳.....	فصل سوم: مسئولیت مدنی تولید کنندگان خودرو
۷۵.....	الف) مسئولیت مدنی ناشی از عیب یا نقص تولید

ب) مسئولیت مدنی ناشی از عیب تولید در قبال دارندگان خودرو (نظریه تقصیر).....	۷۵
ج) مسئولیت مدنی خودرو سازان در اثر عیب در طراحی خودرو.....	۷۶
۱. معیار انتظار مشروع مصرف کننده.....	۷۷
۲. تئوری سود-خطر.....	۷۷
۳. معیار میانه.....	۷۸
د) مسئولیت مدنی ناشی از عیب تولید خودرو.....	۷۸
ه) مسئولیت ناشی از عیب انتفاع یا بهره برداری.....	۷۹
۱. مسئولیت مدنی ناشی از عیب تولید در قبال اشخاص متضرر (نظریه خطر).....	۸۱
۲. مسئولیت مدنی ناشی از عدم آموزش کافی به مصرفکنندگان.....	۸۴
۳. قاعده تحذیر.....	۸۵
و) مسئولیت مدنی ناشی از عدم رعایت حقوق مصرف کننده و قیمت تعیین شده خودرو.....	۸۷
۱. حمایت از حقوق مصرف کننده خودرو.....	۸۷
۲. مرجع حل و فصل میان مصرف کنندگان و عرضه کننده خودرو.....	۸۹
۳. قیمت گذاری خودرو.....	۹۱
ز) اسباب معافیت مسئولیت مدنی تولیدکنندگان خودرو.....	۹۷
۱. سبب خارجی.....	۹۷
۲. قوه قاهره.....	۹۸
۳. فعل زیانده (تقصیر وی).....	۱۰۰
۴. عمل شخص ثالث.....	۱۰۱
ح) جبران خسارت.....	۱۰۴
۱. شیوه های جبران خسارت.....	۱۰۵
۲. مرجع تعیین خسارت.....	۱۰۷
۳. تعیین میزان خسارت.....	۱۰۸
ط) مسئولیت مدنی خودرو سازان در قبال آلودگی محیط زیست.....	۱۱۰
۱. تحلیل مفهوم از منظر حقوق بشر.....	۱۱۱

چکیده

مسئولیت مدنی خودروسازان در قبال مصرف کننده در فهمی مضیق از نظام کلاسیک مسئولیت مدنی بر مبنای نظریه تقصیر - بنیان می باشد. بدین ترتیب که مسئولیت خودروساز زمانی تحقق می یابد که تقصیر خودروساز اثبات گردد عمده موارد تقصیر خودروسازان ناشی از عیب تولید است که در دو قالب کمی و کیفی قابل توصیف است. اما امروزه پیچیدگی های زندگی بشری و گسترش صنعت خودروسازی موجب تحولات گسترده ای در حوزه مسئولیت مدنی خودروسازان گردیده است. به طوری که دیگر نمی توان به مرز های کلاسیک مسئولیت مدنی وفادار ماند و به ناچار به حوزه های نوین این مقوله بایست پرداخت. امروزه برخی از خطرات ناشی از صنعت خودروسازی موجب شده است که خسارات ناشی از این صنعت جبران ناپذیر باشد. لذا دولت ها جهت پیشگیری از خسارات و در نهایت عدم تحقق مسئولیت خودروسازان مداخلاتی می نمایند که نظام مسئولیت مدنی را تحت الشعاع قرار می دهد. نمونه بارز این امر آلاینده های است که خودروها تولید کرده و منجر به آلودگی و تخریب محیط زیست می شود که تبعات جبران ناپذیری به دنبال دارد. لذا نظام مسئولیت مدنی خودروسازان نیازمند پایه گذاری نوینی است که بدون تغییر و تحول سنت های موجود امکان پذیر نیست. در این رساله، موضوع مزبور از دو جنبه مطرح می گردد: نخست، بنیان های نظری مسئولیت مدنی را واکاوی کرده و سپس به نقش سازمان حمایت از مصرف کنندگان پرداخته خواهد شد. مسئولیت مدنی خودروسازان در قبال مصرف کنندگان مبتنی بر نظریه تقصیر و در برابر اشخاص ثالث متضرر همانند آلودگی محیط زیست مبتنی بر نظریه ایجاد خطر می باشد. همچنین نقش سازمان حمایت از

مصرف کنندگان در جلوگیری از وقوع زیان و یا حمایت در راستای برقراری عدالت ترمیمی حائز اهمیت است.

واژگان کلیدی: مسئولیت مدنی، تولید کنندگان خودرو، عیب و نقص خودرو، نظریه تقصیر

مقدمه

امروزه مباحث مربوط به حقوق مصرف کننده به ویژه در حوزه هایی که به سلامت، ایمنی و بهداشت حیات بشری مربوط است ماهیت حقوق بشری به خویش گرفته است و حق بر سلامت، زندگی سالم و امنیت از حق های بنیادین بشر است که مورد تأکید اعلامیه های مختلف حقوق بشری قرار گرفته است. یکی از حوزه هایی که ارتباط محکمی بر مناسبات اجتماعی انسانها و سلامت و ایمنی دارد، بخش حمل و نقل است که قسمت عمده ای از آن توسط حمل و نقل جاده ای و خودرو صورت می گیرد که بیشترین خطر جانی و تولید آلاینده ها را نسبت به سایر بخش های حمل و نقل در پی دارد. از این روست که پرداختن به مسائل حقوقی این حوزه نیز اهمیت بسیاری دارد. یکی از مسائل مهم و کلیدی در این زمینه مسئولیت مدنی تولیدکنندگان خودرو می باشد که با توجه به میزان خطرات آن بر زندگی فردی و جمعی بشر کمتر بدان پرداخته شده است.

در این تحقیق برآن هستیم که مسئولیت مدنی تولیدکنندگان خودرو را از زوایایی دیگر نیز بررسی کنیم. آنچه که امروزه این حوزه را دچار دگرگونی کرده است، پر رنگ شدن حقوق مصرف کننده و ماهیت بخشی آن از منظر حقوق بشر است که دولتها را ناگزیر به مداخله در این بخش نموده است. مداخله دولت در پاسداشت از حقوق مصرف کننده، مداخله ای مثبت و ضامن حفظ حقوق و آزادیهای فردی و اجتماعی است اما به منزله دولتی کردن بازار و سیطره حقوق عمومی بر آن نیست بلکه حقوق مصرف کننده علی رغم حمایت های دولتی کماکان بایستی تحت قواعد حقوق خصوصی و نظام بازار آزاد و معاملات

باشد. لازمه این امر انطباق پذیری قواعد حقوق خصوصی با تحولات اجتماعی می باشد. بنابراین کوشش ما در این تحقیق براین است که از دایره مسئولیت مدنی کلاسیک یا فراتر گذاشته و تحولات این حوزه را رصد نمائیم. در این راستا ضمن بررسی بنیان‌ها نظری مسئولیت مدنی خودروسازان به مسئولیت آنان در برابر نهادهای حمایتی که مرجع حمایت از حقوق مصرف کنندگان هستند نیز خواهیم پرداخت. چرا که در مقوله مسئولیت مدنی خودروسازان در قبال مصرف کنندگان نمی توان نقش نهادهای حمایتی از جمله سازمان حمایت از مصرف کنندگان و تولید کنندگان و شورای رقابت را نادیده انگاشت.

رشد روز افزون تولیدات خودرو و تمایل شهروندان در استفاده از خودروهای شخصی مشکلات عدیده‌ای به وجود آورده است از سویی محدودیت‌های ورود خودروهای خارجی انحصاری را برای تولید کنندگان داخلی به وجود آورده و همین امر رقابت را در میان تولید کنندگان داخلی کاهش داده است و از طرفی دیگر تولیدات انبوه بدون در نظر گرفتن گنجایش شهرها و جاده های ارتباطی معضلات ترافیکی و آلودگی هوا را موجب شده است. در این میان مسئولیت مدنی تولید کنندگان خودرو از دو جهت قابل بررسی است: نخست مسئولیت مدنی آنان ناشی از عیب تولید در برابر مصرف کنندگان است. این جنبه مسئولیت، مبتنی بر نظریه تقصیر در رابطه مسئولیت مدنی است. بدین ترتیب که ارکان آن عبارتند از: زیان، زیان دیده و عمل زیانبار که در اینجا نقص در تولید، عدم رعایت استانداردهای لازم می تواند عمل زیانبار تلقی شود. دوم آنکه مسئولیت مدنی تولید کنندگان در برابر اشخاص ثالث غیر مصرف کننده می باشد. برای نمونه چنانکه مسلم شود که آلودگی هوا معلول تولیدات غیر استاندارد و نقص تولید در

محصولات یک شرکت خودرو ساز باشد آیا اساساً میتوان مسئولیتی را برای آن شرکت متصور شد؟ به نظر می‌رسد نظریه خطر که مبتنی بر عدم تقصیر است در این زمینه قابل تأمل و بررسی باشد. لذا در این تحقیق تلاش خواهیم نمود تا با بررسی ارکان و ابعاد مسئولیت مدنی، مسئله مطروحه را طرح و بطور مبسوط مورد بحث قرار دهیم. در بخش دیگر این تحقیق حقوق مصرف کنندگان خودرو را با عنایت به قانون حمایت از مصرف کنندگان خودرو را مورد بررسی قرار دهیم. همچنین نقش و وظایف سازمان حمایت از مصرف کنندگان را در این رابطه تشریح مینمائیم.